Правова позиція

(правонаступник наукового журналу
“Вісник Академії митної служби України.
Серія: “Право”)

№ 3 (40)

Включено до Переліку наукових фахових видань України, у яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з юридичних наук (Наказ Міністерства освіти і науки України від 17.03.2020 р. № 409, додаток 1)

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

УДК 34

Правова позиція
(правонаступник наукового журналу "Вісник Академії митної служби України. Серія: "Право")
Науковий журнал
Видається чотири рази на рік

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет вченою радою Університету митної справи та фінансів (протокол № 2 від 25.09.2023).
Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

«Правова позиція» включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International (Республіка Польща)

Редакційна колегія:

Приймаченко Д. В. – д.ю.н., проф. (головний редактор);
Мінка Т. П. – д.ю.н., доц. (заступник головного редактора);
Варава В. В. – к.ю.н., доц.;
Гармаш Є. В. – к.ю.н., доц.;
Гелерт Лотар – д.ю.н., проф., Німецький урядовий університет державного управління (Федеративна Республіка Німеччина);
Гречанюк С. К. – д.ю.н., проф.;
Додін Є. В. – д.ю.н., проф., заслужений діяч науки і техніки України;
Кашубський Михаіл – д.ю.н., доц., Університет Чарльза Стерта, голова Секретаріату Міжнародної мережі митних університетів (Австралія);
Книш С. В. – к.ю.н., доц.;
Легеза Є. О. – д.ю.н., проф.;
Ліпинський В. В. – к.ю.н., доц.;
Лютіков П. С. – д.ю.н., доц.;
Макаренко А. В. – к.ю.н.;
Миронюк Р. В. – д.ю.н., проф.;
Перепьолкін С. М. – к.ю.н., доц.;
Раковський Мачей – доктор габ., доц., Лодзький університет (Республіка Польща);
Сабо Андреа – доктор наук, проф., Університет публічної служби (Угорська Республіка);
Сироїд Т. Л. – д.ю.н., проф.;
Тертишник В. М. – д.ю.н., проф.;
Тильчик В. В. – к.ю.н., доц.;
Чижович Вєслав – доктор наук у галузі митної політики та митного права, проф., Головна торгова школа у Варшаві (Республіка Польща);
Щербина В. І. – д.ю.н., проф.

ISSN 2521-6473

Коректори: Н. В. Славогородська, Н. С. Ігнатова
Комп'ютерна верстка: М. С. Михальченко

Свідоцтво про державну реєстрацію: серія КВ № 21947-11847ПР від 31.12.2015 р.
Адреса: м. Дніпро, вул. Володимира Вернадського, 2/4, 49000
Тел.: +38 (099) 729 63 79
E-mail: editor@legalposition.umsf.in.ua

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефони: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.

Підписано до друку 26.09.2023. Формат 60×84/8. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Ум. друк. арк. 5,81. Обл.-вид. арк. 6,14.
Наклад 300 прим. Замовлення № 1023/608.

Засновник: Університет митної справи та фінансів

© Університет митної справи та фінансів, 2023

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ПРАВА

В. О. Карпічков. Еволюція судової системи Галичини у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії кін. XVIII – поч. XX ст. ... 5

АДМІНІСТРАТИВНЕ ТА МИТНЕ ПРАВО

М. М. Руденко. Нормативно-правовий акт як інструмент адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності МВС України ... 14

ПРОБЛЕМИ ПРАВООХОРОННОЇ ТА ПРАВОЗАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Д. В. Приймаченко, А. Б. Маслова. Громадська рада доброчесності як суб'єкт громадського контролю за діяльністю суддів ... 18

ТРИБУНА МОЛОДОГО НАУКОВЦЯ

Л. О. Булко, А. О. Покрасьон. Застосування концепції войовничої демократії в умовах протидії збройній агресії рф ... 26

А. О. Казакевич. Сутність реалізації суб'єктами адміністративного процесу процесуальних прав та юридичних обов'язків ... 31

А. В. Ковирєв. Фраудаторні правочини: законодавчі принципи та особливості формування сучасної судової практики ... 37

М. В. Корнесюк, М. О. Скляр, К. І. Степанюк. Обмеження права на освіту у процесі мобілізації в умовах воєнного стану: роздуми про законопроєкт № 9672 ... 42

Д. Д. Приймаченко, В. Д. Приймаченко. Розвиток інституту адміністративних послуг в Україні під впливом глобалізації та цифровізації ... 48

А. В. Савінова. Співвідношення податкових пільг із іншими категоріями ... 52

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

М. М. Місечко. Проблематика оцінки слідчим суддею доказів при розгляді клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження ... 59

Р. Б. Шишка, Н. П. Христинченко, І. Л. Бородін. Академічна недоброчесність як правовий феномен ... 66

Є. М. Клюєва. Ґенеза та розвиток законодавства про податки та збори в Україні ... 70

О. І. Сафончик. До питання співвідношення правових категорій в сфері права інтелектуальної власності «торгівельна марка» та «комерційне найменування» в Україні ... 75

К. В. Мануїлова. Включення воєнних злочинів проти довкілля до компетенції міжнародного кримінального суду ... 79

О. О. Барабаш. Реалізація адміністративних функцій керівника підприємства: компетентнісний підхід ... 83

М. В. Буроменський. Тлумачення конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у світлі норм міжнародного гуманітарного права ... 88

А. В. Омельченко, О. В. Кузьменко, В. Г. Чорна. Правовий статус платників податків у сфері електронної комерції ... 93

О. В. Стовба. Оскарження рішень слідчого судді: практика Європейського суду з прав людини ... 98

О. М. Берназ-Лукавецька. Цивільно-правове регулювання страхових відносин ... 103

В. К. Матвійчук, І. О. Харь. Суб'єкти корупційних кримінальних правопорушень ... 107

В. В. Тильчик, О. В. Тильчик. Зарубіжний досвід використання окремих елементів адміністративної процедурної форми в податкових правовідносинах ... 114

І. В. Давидова. Медіація чи мирова угода: особливості застосування при вирішенні спорів ... 119

Л. В. Діденко. Правова природа непрофільних перевезень, здійснюваних за допомогою транспортних агрегаторів ... 123

І. Л. Бородін, В. В. Галунько, І. О. Глобенко. Адміністративно-правові принципи, гарантії та адміністративна відповідальність щодо забезпечення інформації у сфері телебачення ... 127

Є. В. Сердюк, О. С. Яра. Завдання публічного адміністрування телебачення в Україні в умовах воєнного стану ... 131

К. В. Головко. Підходи до формування податкової культури ... 134

С. Д. Гусарєв. Функція строків в цивільному праві України ... 137

Ю. М. Павлютін. Цифровізація системи податкового адміністрування: національний та іноземний досвід ... 145

О. О. Дмитрик, А. М. Ісаєв. Віртуальні активи, цифрові гроші, платіжні системи: деякі аспекти правового регулювання ... 149

О. Ю. Дрозд. Митний режим транзиту: адаптація до європейського митного регулювання ... 155

С. В. Холявка. Договори про трансферт інновацій: поняття, види, правове регулювання ... 160

В. В. Рогальська, О. М. Броневицька. Повноваження слідчого судді у кримінальному провадженні під час проведення окремих слідчих (розшукових дій) ... 165

І. О. Кісліцина. Актуальні питання діяльності прокуратури в умовах воєнного стану ... 170

В. В. Варфоломєєв, Т. І. Пономарьова. Теоретичні та практичні проблеми протидії втручанню у діяльність сторін кримінального провадження ... 175

Є. С. Назимко, М. М. Клемпарський. Громадська антикорупційна експертиза як форма запобіганню корупції ... 179

Н. Ю. Цибульник. Деякі питання визначення юридичного складу адміністративного правопорушення безпекового законодавства ... 184

Ю. І. Аністратенко, І. В. Грицюк. До питання щодо визначення принципів фінансового контролю ... 189

Т. О. Коломоєць, Є. В. Курінний, М. В. Титаренко. Принцип пропорційності як міжнародний стандарт адміністративного судочинства ... 194

CONTENTS

HISTORY AND THEORY OF LAW

V. A. Karpichkov. The evolution of the court system of Halicia within the Austrian (Austrous-Hungarian) empire end of the XVIII – beginning of the XX century 5

ADMINISTRATIVE AND CUSTOMS LAW

M. M. Rudenko. The statutory act as a tool of administrative law support for the organization and activities of the MIA of Ukraine 14

PROBLEMS OF LAW ENFORCEMENT ACTIVITIES

D. V. Pryimachenko, A. B. Maslova. The public council of charity as a subject of public control over the activities of judges 18

TRIBUNE OF A YOUNG SCIENTIST

L. O. Bulko, A. O. Pokrason. Application of the concept of militant democracy in the context of countering the armed aggression of the russian federation 26

A. O. Kazakevych. The essence of the implementation of procedural rights and legal obligations by the subjects of the administrative process 31

A. V. Kovyrev. Fraudulent acts: legislative principles and features of the formation of modern judicial practice 37

M. V. Kornesiuk, M. O. Skliar, K. I. Stepaniuk. Restrictions on the right to education during mobilisation under martial law: reflections on draft law № 9672 42

D. D. Pryimachenko, V. D. Pryimachenko. Development of the institution of administrative services in Ukraine under the influence of globalization and digitalization 48

A. V. Savinova. Correlation of tax benefits with other categories 52

TOPICAL ISSUES OF JURIDICAL SCIENCE

M. M. Misechko. Problems of assessment of evidence by an investigating judge when considering requests for the application of measures to ensure criminal proceedings 59

R. B. Shyshka, N. P. Khrystynchenko, I. L. Borodin. Academic dishonesty as a legal phenomenon 66

Ye. M. Kliuieva. Genesis and development of legislation on taxes and fees in Ukraine 70

O. I. Safonchyk. On the issue of correlation of legal categories of "trademark" and "commercial name" in Ukraine's intellectual property law 75

K. V. Manuilova. Attribution of war crimes against the environment to the competence of the international criminal court 79

O. O. Barabash. Implementation of administrative functions business manager: a competent approach 83

M. V. Buromenskiy. Interpretation of the convention on the protection of human rights and fundamental freedoms in the light of the norms of international humanitarian law 88

A. V. Omelchenko, O. V. Kuzmenko, V. G. Chorna. Legal status of taxpayers in the field of electronic commerce 93

O. V. Stovba. Appeal against decisions of the investigating judge: practice of the European Court of Human Rights 98

O. M. Bernaz-Lukavetska. Civil law regulation of insurance relations 103

V. K. Matviichuk, I. O. Khar. Subjects of corruption-related criminal offences 107

V. V. Tylchyk, O. V. Tylchyk. Foreign experience in the use of certain elements of the administrative procedural form in tax legal relations 114

I. V. Davydova. Mediation or settlement agreement: features of application in resolving disputes 119

L. V. Didenko. Legal nature of non-professional transportation carried out with the help of transport aggregators 123

I. L. Borodin, V. V. Halunko, I. O. Hlobenko. Administrative and legal principles, guarantees and administrative responsibility for providing information in the field of television 127

Ye. V. Serdiuk, O. S. Yara. Tasks of public administration of television in Ukraine under martial law 131

K. V. Holovko. Approaches to the formation of tax culture 134

S. D. Husariev. The function of terms in civil law of Ukraine 137

Yu. M. Pavliutin. Digitalization of the tax administration system: national and foreign experience 145

O. O. Dmytryk, A. M. Isaev. Virtual assets, digital money, payment systems: some aspects of legal regulation 149

O. Yu. Drozd. Customs transit regime: adaptation to European customs regulations 155

S. V. Kholyavka. Agreements on the transfer of innovations: concepts, types, legal regulation 160

V. V. Rohalska, O. M. Bronevytska. Powers of the investigating judge in criminal proceedings during the conduct of individual investigators conducting individual investigative (search) actions 165

I. O. Kislitsyna. Current issues of the activities of the Prosecutor's Office of Ukraine in conditions of martial law 170

V. V. Varfolomieiev, T. I. Ponomarova. Theoretical and practical problems of counteracting interference with the activities of parties to criminal proceedings 175

Ye. S. Nazymko, M. M. Klemparskyi. Public anti-corruption expertise as a form of corruption prevention 179

N. Yu. Tsybulnyk. Some issues of determining the legal composition of an administrative offense of security legislation 184

Yu. I. Anistratenko, I. V. Hrytsiuk. On the question regarding the definition of the principles of financial control 189

T. O. Kolomoiets, Ye. V. Kurinnyi, M. V. Tytarenko. The principle of proportionality as an international standard of administrative jurisdiction 194

УДК 347.73
DOI https://doi.org/10.32782/2521-6473.2023-3.37

Ю. І. Аністратенко, д.ю.н., доцент,
професор кафедри публічного права
Державний податковий університет
ORCID ID: 0000-0003-2660-0568

І. В. Грицюк, к.ю.н., доцент, доцент
кафедри кримінальної юстиції
Державний податковий університет
ORCID ID: 0000-0003-2253-4057

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРИНЦИПІВ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

У статті розглянуто підходи вчених до визначення правової категорії «принцип». Розглянуто позиції представників науки фінансового права щодо визначення поняття «принципи фінансового контролю». У статті встановлено основні аспекти та визначення поняття «принцип фінансового контролю», його роль у фінансовому менеджменті та важливість для забезпечення стабільності та прозорості у фінансовій сфері. Проаналізовано думки представників науки фінансового права щодо класифікації принципів фінансового контролю. Запропоновано авторське визначення поняття «принципи фінансового контролю». Досліджено аналіз різноманітних підходів до визначення принципів фінансового контролю, їх класифікацію та роль у практичній діяльності. Акцентовано увагу на важливості впровадження та дотримання принципів фінансового контролю для забезпечення ефективного управління фінансами, мінімізації ризиків та підвищення довіри громадськості до фінансових процесів. Підсумовано, що під принципом фінансового контролю необхідно розуміти систему теоретично обґрунтованих та нормативно закріплених засад, що визначають основні положення здійснення фінансового контролю, спрямовану на забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів, забезпечення фінансової стабільності та викриття можливих порушень та недоліків у фінансовій сфері. Запропоновано перелік основних принципів фінансового контролю: 1) принцип ефективності – забезпечення ефективного та результативного контролю, спрямованого на досягнення конкретних цілей та завдань; 2) принцип законності – дії контрольних органів мають бути чітко засновані на відповідних законодавчих нормах та правилах; 3) принцип об'єктивності – контроль повинен ґрунтуватися на об'єктивних даних; 4) принцип незалежності - контрольні органи повинні мати незалежний статус та повноваження; 5) принцип гласності – результати контролю мають бути доступні та зрозумілі для громадськості; 6) принцип систематичності – контроль повинен проводитися систематично та регулярно; 7) принцип етичності-діяльність повинна ґрунтуватися на високих стандартах етики та професійної поведінки, забезпечуючи додержання принципів справедливості та довіри; 8) принцип відповідальності – контрольні органи та їх представники повинні нести відповідальність за результати своєї діяльності та за дотримання встановлених норм та процедур; 9) принцип превентивності – контроль має бути спрямований не лише на виявлення порушень, але й на їх попередження та уникнення шляхом вчасного аналізу та впровадження відповідних заходів. Встановлено, що вказаний перелік принципів може слугувати основою для побудови ефективної системи принципів фінансового контролю, спрямованої на забезпечення високого рівня законності, ефективності та довіри громадськості.

Ключові слова: *фінансовий контроль, принцип, принцип фінансового контролю, суб'єкт фінансового контроль, контроль, публічний контроль.*

Yu. I. Anistratenko, I. V. Hrytsiuk.On the question regarding the definition of the principles of financial control

The article examines the approaches of scholars to the definition of the legal category «principle». The positions of representatives of the science of financial law on the definition of the concept of «principles of financial control» are considered. The article identifies the main aspects and definitions of the concept of «principle of financial control», its role in financial management and importance for ensuring stability and transparency in the financial sector. The author analyzes the opinions of financial law scholars on the classification of financial control principles. The author's own definition of the concept of «principles of financial control» is proposed. The author analyzes various approaches to defining the principles of financial control, their classification and role in practice. Attention is focused on the importance of implementing and complying with the principles of financial control to ensure effective financial management, minimize risks and increase public confidence in financial processes. It is summarized that the principle of financial control should be understood as a system of theoretically grounded and legally enshrined principles which define the basic provisions of financial control aimed at ensuring efficient use of financial resources, ensuring financial stability and exposing possible violations and shortcomings in the financial sector. The author proposes a list of basic principles of financial control: 1) the principle of efficiency - ensuring effective and efficient control aimed at achieving specific goals and objectives; 2) the principle of legality - actions of controlling bodies should be clearly based on the relevant legislative norms and rules; 3) the principle of objectivity - control should be based on objective data; 4) the principle of inde-

© Ю. І. Аністратенко, І. В. Грицюк, 2023

pendence - controlling bodies should have independent status and powers; 5) the principle of publicity - control results should be accessible and understandable to the public; 6) the principle of systematicity - control should be carried out systematically and regularly; 7) the principle of ethics - control activities should be based on high standards of ethics and professional behavior, ensuring compliance with the principles of justice and trust; 8) the principle of responsibility - control bodies and their representatives should be responsible for the results of their activities and for compliance with established norms and procedures; 9) the principle of prevention - control should be aimed not only at detecting violations, but also at preventing them. It is established that this list of principles can serve as a basis for building an effective system of financial control principles aimed at ensuring a high level of legality, efficiency and public trust.

Key words: *financial control, principle, principle of financial control, subject of financial control, control, public control.*

Постановка проблеми. Одним із основних складових механізму управління фінансами є фінансовий контроль. Застосування принципів фінансового контролю сприяє досягненню мети фінансового контролю – забезпечення дотримання фінансової дисципліни всіма сторонами фінансових правовідносин та досягнення його завдань. Висвітлення аспектів, які пов'язані з вивченням природи категорії «принципи фінансового контролю» привертає увагу представників юридичної та економічної науки, але принципи фінансового контролю не були предметом окремого наукового дослідження, їх чітко не визначено в нормативних актах. З огляду на це, дослідження принципів фінансового контролю є актуальним.

Стан опрацювання цієї проблематики. Свої праці проблемі визначення принципів фінансового контролю присвятили такі науковці, як О. І. Барановський, С. О. Бардаш, Н. П. Бортник, В. А. Бортняк, Г. В. Даценко І. К. Дрозд, А. М. Колодій, В. Ф. Максімова, М. О. Настенко, С. О. Ніщимна, В. Ф. Піхоцький, В. М. Прасюк, Л. А. Савченко, В. К. Симоненко, Н. В. Синюгіна, Н. Д. Собкова, І. М. Ярмак, та ряд інших вчених.

Метою статті є аналіз позицій науковців щодо визначення поняття «принципи фінансового контролю» та формулювання авторського визначення поняття «принципи фінансового контролю».

Виклад основного матеріалу. Перш за все загалом поняття принципу сприймається як головне, важливе, суттєве. Принципи визначаються як фундаментальні аспекти, засади або правила, що визначають суть та соціальну природу певного явища, його спрямованість і найважливіші властивості [1, с. 43].

Поняття «принцип» походить від латинського терміну «principium», що перекладається як основа або початок. Термін вказує на те, що він становить основу або початок певної сукупності фактів або знань [2, с. 410].

Відповідно до визначення словника іншомовних слів, принцип – це основа певної наукової теорії, внутрішнє переконання людини або базове правило поведінки [3, с. 547].

Серед наведених словникових визначень терміну «принцип» з'являється концепція його визначення як основи теорії, науки, системи поглядів та інших аспектів. Проте, при розгляді організації та проведення державного фінансового контролю, необхідно розглядати принципи як фундаментальні ідеї, керівні засади та вихідні принципи, що становлять основу не лише юридичних норм, а й усієї практики їх застосування.

Так, І. М. Ярмак принципи фінансового контролю визначає як основні вимоги, що встановлені у нормативних актах, а також правила, які, хоча й не мають юридичного закріплення, але визнані загальними під час організації фінансового контролю та діяльності суб'єктів, що мають контрольні права та обов'язки, виявляють особливості організаційної структури суб'єктів контролю, демонструють специфіку їхньої діяльності, описують професійні характеристики осіб, які виконують контрольні функції, і забезпечують результативність та ефективність фінансового контролю [4, с. 188].

М. О. Настенко під принципами фінансового контролю визначає головну, керівну ідею, що містить у собі наукові та практичні досягнення, висловлює соціальні інтереси, здійснює функцію правового орієнтиру реалізації контрольної функції повноважними суб'єктами з метою покращення фінансово-господарської діяльності підконтрольних суб'єктів, забезпечення ефективного функціонування системи фінансів в державі [5, с. 71].

В свою чергу Н. П. Бортник принцип фінансового контролю визначає як фундаментальне положення, яке використовується на практиці в сфері інвестиційно-правової політики [6, с. 16].

Також С. О. Ніщимна визначає принципи фінансового контролю як організаційні та правові основи проведення контролю, які ґрунтуються на вихідній, керівній ідеї, що спрямована на забезпечення ефективної фінансової діяльності держави [7, с. 166].

В. А. Бортняк принципи фінансового контролю тлумачить як науково обґрунтовані та практично підтверджені політичні, організаційні та правові засади організації контролю, що забезпечують його ефективність [8, с. 29].

Також Г.В. Даценко під принципами фінансового контролю розуміє сукупність правил і норм, які спрямовані на організацію процедур контролю в цілому [9, с. 194].

Л. А. Савченко визначає принципами фінансового контролю головні засади, на яких ґрунтується організація та проведення фінансового контролю [10, с. 68].

Аналізуючи економічну природу фінансового контролю, Ю. Р. Баранюк стверджує, що чітке визначення принципів цього контролю сприятиме поліпшенню управління фінансовими ресурсами держави [11, с. 133].

В. М. Прасюк пропонує наступне визначення поняття принципів фінансового контролю як обґрунтовані та закріплені на нормативному рівні правові, процесуальні й організаційні засади проведення фінансового контролю, які встановлюють його спрямованість, а також керівні ідеї, на яких базується специфіка контрольної діяльності органів, уповноважених на здійснення контролю [12, с. 158].

З огляду на вищевикладене, можна запропонувати визначення поняття принципів фінансового контролю як системи теоретично обґрунтованих та нормативно закріплених засад, що визначають основні положення здійснення фінансового контролю, спрямовану на забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів, забезпечення фінансової стабільності та викриття можливих порушень та недоліків у фінансовій сфері.

Після визначення змісту терміну «принципи фінансового контролю» наступним кроком необхідно встановити конкретний перелік вказаних принципів, оскільки кожен з них має як теоретичне, так і практичне значення.

У науковому співтоваристві наявні окремі спроби створення системи принципів фінансового контролю, де розрізняють різні групи принципів, однак поки відсутній єдиний підхід до їхнього визначення.

В. Ф. Максимова ідентифікує ряд загальних, загальносистемних та етичних засад організації та проведення фінансового контролю. Основними принципами проведення фінансового контролю є: законність, обов'язковість, стратегічна спрямованість, неупередженість, всеосяжність, систематичність, запланованість, регулярність, конкретність, економічність, прозорість, ефективність [13, с. 65–71].

Сучасні представники науки фінансового права виокремлюють принципи організації та принципи здійснення фінансового контролю. Вчені визначають, що до принципів організації фінансового контролю відносяться наступні аспекти: чітке визначення місця, ролі, завдань і функцій суб'єктів здійснення фінансового контролю відповідно до законодавства; функціональна, організаційна, персональна й фінансова незалежність суб'єктів здійснення фінансового контролю та їх працівників від об'єктів контролю; координація діяльності суб'єктів здійснення фінансового контролю для уникнення дублювання і забезпечення єдиної системи контролю на всіх владних рівнях. Базовими принципами проведення фінансового контролю розглядаються: законність, обов'язковість, незалежність, об'єктивність, стратегічна спрямованість, неупередженість, прозорість, всесторонність, систематичність, плановість, регулярність, конкретність, економність, ефективність [14, с. 19].

Л. А. Савченко вказує на те, що принципи фінансового контролю водночас виступають як засади його організації та засади діяльності суб'єктів, які проводять контроль, оскільки вони застосовуються під час їхньої роботи, і пропонує власний перелік таких принципів: законність, плановість, гласність, незалежність, об'єктивність, компетентність, оперативність, систематичність [10, с. 69].

Також І. К. Дрозд пропонує класифікувати принципи фінансового контролю на загальні, аналітичні та етичні. Загальні засади фінансового контролю включають в себе принципи законності, незалежності, об'єктивності, відкритості, систематичності, відповідальності, комунікативності, розподілу повноважень контролю, компаративності, своєчасності та превентивності [15, с. 48–50].

Згідно з позицією Н. В. Синюгіної, класифікація принципів на різні групи (загальні, етичні, специфічні) є неефективною, оскільки це може надавати перевагу деяким принципам перед іншими за їх важливістю, хоча всі принципи повинні мати однаковий ступінь значущості. Вчена пропонує свій власний перелік принципів фінансового контролю, який вважає логічно повним: незалежність, законність, системність, систематичність, об'єктивність, гласність [16, с. 111].

В. Ф. Піхоцький класифікує принципи здійснення фінансового контролю за різними критеріями наступним чином: за методологічними ознаками – демократизм, гуманізм, пріоритет прав людини і громадянина, незалежність, законність, об'єктивність, гласність, систематичність, професіоналізм, конфіденційність; за організаційними ознаками – результативність, адресність, своєчасність, гнучкість, економічність, законність, незалежність, збалансованість, системність; за ознакою здійснення контролю – законність, об'єктивність, гласність, ефективність, плановість, системність, безперервність, демократичний централізм, відповідальність [17, с. 44–45].

С. В. Бардаш, аналізуючи принципи фінансового контролю як явища з різноманітними формами, пропонує створити класифікаційну модель, що ґрунтується на наступних засадах: розподіл принципів за типами контролю (зовнішнім та внутрішнім) на загальні та специфічні, їх обґрунтованість, розрізнення (принципи, пов'язані з практичною діяльністю – організацією та проведенням фінансового контролю), а також важливість включення принципів професійної етики суб'єкта проведення фінансового контролю до системи принципів фінансового контролю. Учений виокремлює п'ятдесят принципів фінансового контролю, які розподіляються на дві групи: теоретичні принципи та методологічні принципи [18, с. 7].

С. О. Ніщимна висловлює позицію що класифікація принципів фінансового контролю не є обов'язковою – їх можна розподілити на дві групи: загальні принципи та внутрішні інституційні принципи. До першої групи належать загальні принципи фінансового контролю, які включають всі загальні принципи фінансового права та принципи фінансової діяльності, тому що фінансовий контроль проводиться у межах контрольної діяльності, що є різновидом фінансової діяльності. До другої групи належать внутрішні інституційні засади

фінансового контролю, на яких базується процес проведення фінансового контролю, а також принципи організації суб'єктів, які уповноважені проводити контроль; принципи діяльності керівних органів, які проводять фінансовий контроль [19, с. 200].

Поміж іншого, фінансовий контроль має особливі принципи, які викладені у Лімській декларації керівних принципів контролю. Це обумовлено тим, що в сучасному суспільстві створюється єдина система стандартизації фінансового контролю, головна мета якої полягає в розробці загальних засад діяльності органів фінансового контролю. У Лімській декларації керівних принципів контролю закріплені наступні принципи фінансового контролю: 1) принцип ефективності – здійснення контрольних заходів повинно бути результативним та спрямованим на досягнення конкретних цілей і завдань; 2) принцип законності – контрольні дії мають ґрунтуватися на чітких законодавчих нормах та правилах; 3) принцип об'єктивності – фінансовий контроль повинен ґрунтуватися на об'єктивних фактах та аналізі, позбавленому впливу особистих уподобань чи інтересів; 4) принцип незалежності – контрольні органи мають бути незалежними від контрольованих суб'єктів і мати відповідний статус та повноваження; 5) принцип гласності – результати контролю повинні бути доступні та зрозумілі для громадськості; 6) принцип систематичності – контроль має бути систематичним та регулярним, щоб забезпечити постійний моніторинг фінансових процесів. Вказані принципи визначають основні стандарти та принципи, якими повинен керуватися фінансовий контроль для досягнення ефективності, законності та довіри громадськості [20].

А. І. Бондаренко вважає необхідним введення всіх принципів фінансового контролю, що містяться в Лімській декларації керівних принципів контролю, у роботу органів фінансового контролю в Україні як загальних для здійснення функцій контролю усіма органами, а щодо специфічних принципів для кожного конкретного органу пропонує закріпити їх у нормативних актах, що визначають його статус і правові основи діяльності [21, с. 228].

Відповідно до позиції В. К. Симоненка, О. І. Барановського та П. С. Петренка, результативність функціонування системи фінансового контролю залежить від того, наскільки дотримуються наступних принципів: достатності чітко визначених повноважень органів фінансового контролю на нормативному рівні; об'єктивності та прозорості діяльності з проведення фінансового контролю; невідворотності санкцій за порушення фінансового законодавства; взаємодії контролюючих органів через спільні перевірки [22, с. 37].

Поміж іншого, Н. Д. Собкова пропонує впровадити в роботу органів, які проводять фінансовий контроль такі принципи: координації і планування дій суб'єктів фінансового контролю; об'єктивності і прозорості їхньої діяльності; неперешкоджання та об'єктивність у процесі здійснення фінансового контролю; систематичний добір об'єктів фінансового контролю на основі циклічності перевірок; невтручання в операційну фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання; відкритість і прозорість; дотримання норм професійної етики; згуртована взаємодія між органами загальнодержавного фінансового контролю [23, с. 190].

Висновки. Таким чином, підсумовуючи вищевикладене, під принципом фінансового контролю необхідно розуміти систему теоретично обґрунтованих та нормативно закріплених засад, що визначають основні положення здійснення фінансового контролю, спрямовану на забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів, забезпечення фінансової стабільності та викриття можливих порушень та недоліків у фінансовій сфері. На підставі розглянутих позицій вчених щодо переліку принципів фінансового контролю, пропонуємо такий перелік основних принципів фінансового контролю: 1) принцип ефективності – забезпечення ефективного та результативного контролю, спрямованого на досягнення конкретних цілей та завдань; 2) принцип законності – дії контрольних органів мають бути чітко засновані на відповідних законодавчих нормах та правилах; 3) принцип об'єктивності – контроль повинен ґрунтуватися на об'єктивних даних; 4) принцип незалежності – контрольні органи повинні мати незалежний статус та повноваження; 5) принцип гласності – результати контролю мають бути доступні та зрозумілі для громадськості; 6) принцип систематичності – контроль повинен бути проводитися систематично та регулярно; 7) принцип етичності – контрольна діяльність повинна ґрунтуватися на високих стандартах етики та професійної поведінки, забезпечуючи додержання принципів справедливості та довіри; 8) принцип відповідальності – контрольні органи та їх представники повинні нести відповідальність за результати своєї діяльності та за дотримання встановлених норм та процедур; 9) принцип превентивності – контроль має бути спрямований не лише на виявлення порушень, але й на їх попередження та уникнення шляхом вчасного аналізу та впровадження відповідних заходів. Вказаний перелік принципів може слугувати основою для побудови ефективної системи принципів фінансового контролю, спрямованої на забезпечення високого рівня законності, ефективності та довіри громадськості.

Список використаних джерел:

1. Колодій А. М. Принципи права: ґенеза, поняття, класифікація та реалізація. *Альманах права*. 2012. №3. С. 42–46.

2. Філософський енциклопедичний словник. Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди. Київ: Абрис, 2002. VI. 742 с.

3. Словник іншомовних слів. Київ : Гол. ред. УРЕ, 1974. 776 с.

4. Ярмак І. М. Поняття принципів фінансового контролю. *Європейські перспективи*. 2013. № 11. С. 184-191.

5. Настенко М. О. Принципи фінансового контролю за діяльністю суб'єктів господарювання в системі принципів фінансового права. *Право та державне управління.* 2017. № 2 (27). С. 69-74.

6. Бортник Н. П. Принципи фінансового контролю в системі інвестиційно-правової політики. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2015. № 824. С. 14-20.

7. Ніщимна С. О. Принципи публічного фінансового контролю.*Вісник Чернівецького факультету Національного університету Одеська юридична академія*. №1. 2013. С. 164-173.

8. Бортняк В. А. Державний фінансовий контроль: система, принципи та особливості структурної ієрархії. *Форум права*. 2014. № (3). С.29-34.

9. Даценко Г. В. Особливості організації фінансового контролю у забезпеченні ефективного функціонування суб'єктів господарювання. *Економіка та суспільство*. Мукачево, 2019. Вип. 20. С. 189–198

10. Савченко Л. А. Правові основи фінансового контролю : навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 504 с.

11. Баранюк Ю. Р. Економічна природа державного фінансового контролю. *Вісник Хмельницького національного університету.* Економічні науки. 2017. № 6 (2). С.127–137.

12. Прасюк В. М. Принципи державного фінансового контролю: загальна характеристика. *Прикарпатський юридичний вісник*. № 2.4 (29). 2019. С. 155-160.

13. Максімова В. Ф. Організація державного фінансового контролю: навчальний посібник. Одеса : ОНЕУ, 2012. 276 с.

14. Гуцаленко Л. В., Дерій В. А., Коцупатрий М. М. Державний фінансовий контроль: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 424 с.

15. Дрозд І. К., Шевчук В. О. Державний фінансовий контроль: навчальний посібник. Київ : Імекс-ЛТД, 2007. 304 с.

16. Синюгіна Н. В. Теоретичні узагальнення змісту принципів державного фінансового контролю в Україні. *Економіка: реалії часу*. 2013. №3. С.106–111.

17. Піхоцький В. Ф. Система державного фінансового контролю в Україні: концептуальні засади теорії та практики : дис. ... док. економ. наук : 08.00.08. Львів, 2015. 530 с.

18. Бардаш С. В. Класифікація принципів контролю як складного поліморфного явища. *Економіка та держава.* 2012. №7. С. 4–8.

19. Ніщимна С. О. Принципи публічної фінансової діяльності в Україні : монографія. Черніигів : ЧДЕУ, 2013. 376 с.

20.The Lima Declaration (ISSAI 1): INTOSAI Professional Standards Committee. URL: http://www.issai.org/media/12901/issai_1_e.pdf. (дата звернення: 31.03.2024).

21. Бондаренко А. І. Принципи здійснення державного фінансового контролю. *Державне регулювання процесів економічного і соціального розвитку*. 2011. Вип. №2 (33). С. 227–233.

22. Симоненко В. К., Барановський О. І., Петренко П. С. Основи єдиної системи державного фінансового контролю в Україні (макроекономічний аспект). Київ : Знання України, 2006. 280 с.

23. Собкова Н. Д. Принципи державного фінансового контролю. Актуальні проблеми функціонування господарської системи України: XXII-ГА Міжнародна наукова конференція студентів, аспірантів та молодих учених, Львів, 15–16 травня 2015 р. Львів, 2015. С. 189–190.